

9. Magyarország a világháborúk korában (1914-1945) - középszint (2017. máj. - 2022. okt.)

<i>Hosszú esszé</i>			
Szempontok	Elérhető	Elért	
	pont		
Feladatmegértés	2		
Tájékozódás térben és időben	T1	2	
	T2	2	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1	2	
	K2	2	
	K3	2	
Ismeretszerzés, a források használata	F1	3	
	F2	3	
	F3	3	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1	3	
	E2	3	
	E3	3	
	E4	3	
Összpontszám / Vizsgapont	33		

1. A feladat magyarországi holokauszthoz kapcsolódik. (hosszú) (2017. okt.)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a hazai zsidóság sorsának alakulását 1944–1945-ben! Térjen ki a magyar állam és társadalom szerepére is!

„1944 áprilisának második felében jártunk [...] Egyik napról a másikra zárolták vagyonukat, bezártak bankokat, elvették üzleteiket, birtokaikat, vállalataikat. Azutána rádiót kobozták el, a tej-, vaj- és élelmiszeradagjaikat csökkentették, és minden nap százával tartóztatták le a zsidóság kiemelkedőbb alakjait.” (*Részletek egy vissza- emlékezésből*)

„Amikor a csendőrök a vagonba vittek, ütöttek-vertek, kergették minket és aki elesett, arra ráléptek. 70 ember volt egy vagonban. Kaptunk egy vödör vizet, egy WC-vödröt a 70 személy részére 4 kenyeret. Volt olyan vagon, ahova még WC-vödröt sem adtak. 3 napig utaztunk. A gyerekek könyörögtek vízért, de nem volt. A szerelvény Kassa felé ment, de mi már Királyhágón láttuk, hogy nem a Hortobágyra megyünk. Ekkor elvesztettük minden reményünket. Kassán kinyitották a vagont és ott adtak át a magyarok a németeknek.” (*Részlet egy Auschwitzba szállított zsidó vallomásából*)

A zsidónak tekinthető népesség Magyarországon		
Időpont	Összesen (ezer fő)	Ebből a vidékiek aránya
1941 (a revíziók után)	825	70%
1945 tavaszán	216	33%

9. Magyarország a világháborúk korában (1914-1945) - középszint (2017. máj. - 2022. okt.)

2. A feladat Magyarország második világháborús történelmével kapcsolatos. (hosszú) (2018. máj.)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a nyilasuralom időszakát! Válaszában térjen ki a hazai zsidóság sorsának alakulására a nyilasuralom időszakában!

„A Hungarizmus a nemzetiszocialista világnezet és korszellem magyar gyakorlata. A Hungarizmus ideológiai rendszer. Nem Hitlerizmus, nem Fasizmus, nem anti-szemitizmus, hanem Hungarizmus. A Hungarizmus: szabadság szabadosság nélkül; igazság farizeuskodás nélkül; segítség és megsegítés; kölcsönös megbecsülésen alapuló tekintély és totalitás; törvény és rend. [...] Egyesek szabadsága: a liberalizmus, erőszakrendszer. mindenki szabadsága: a Hungarizmus, a Rend rendszere! A liberalizmus rendszerének alapja: pénz, csók, maszlag. A Hungarizmusrendszerének alapja: népjólét, erkölcs, igazság.” (*Szálasi Ferenc: Út és cél, 1935*)

„Fel kellett tételeznem, hogy akár aláírom a szöveget, akár nem, mindenkorban azt fogják közölni majd a nyilvánossággal, hogy lemondtam és Szálasit kineveztem. [...] Úgy láttam, hogy aláírásom megtagadásával már semmit sem segíthetek, viszont ha megadom az aláírást, talán megmenthetem Miklós fiamnak, most már egyetlen gyermekemnek az életét.” (*Horthy Miklós emlékiratai*)

„Szálasi személyi felelősséget hangsúlyozva ígéretet tett, hogy a magyar nemzet minden vonatkozásban teljesíteni fogja kötelességét. Bárhol vívják is meg a döntő csatát, a Dunánál, a Balatonnál vagy Bécs falai alatt, Németország mindenkor számíthat Magyarországra [...]. Tavaszig 20 új hadosztály lesz felállítva.” (*Német jegyzőkönyv Szálasi és Hitler berlini tárgyalásairól, 1944. december*)

9. Magyarország a világháborúk korában (1914-1945) - középszint (2017. máj. – 2022. okt.)

3. A feladat Magyarország két világháború közötti történetével kapcsolatos. (hosszú) (2018. máj. id.)
Mutassa be a források és ismeretei segítségével a belpolitikai és gazdasági konszolidációt Bethlen István miniszterelnöksége idején!

„Az értekezlet megállapodik abban, hogy [...] a politikai gyülekezési jogot valamennyi pártra nézve egyenlő elbánás mellett a kormány visszaállítja. [...] A kibocsátandó rendeletben e politikai gyűlések tartása engedélyhez köttetik. Az engedély csak zártvagy elkerített helyen tartandó gyűlésekre szólhat; utcai tüntető felvonulások, szabad ég alatti gyűlések a mai viszonyokra tekintettel egyelőre nem engedélyezhetők.” (*Jegyzőkönyv a kormány és a szociáldemokrata küldöttek megbeszéléséről – az ún. Bethlen–Peyer-paktum, 1921*)

„A forradalmak és az azután bekövetkezett események a magyar lelket a legmélyén rázták meg. Társadalmi osztályt társadalmi osztály ellen állítottak, bevitték a lelkeket a gyűlöletet. [...] Nekünk nem világnézeti harcokra van most szükségünk, hanem alkotó munkára. Azokkal nem haladhatunk együtt egyfelől, akik a kereszteny világnézet ürügye alatt [...] üldözést, kiirtást hirdetnek. [...] Nem mehetünk együtt [...] a szélsőbaloldalipolitikusokkal sem [...]. Az Egységes Párt a megfontolt haladásnak a híve. [...] A nemzeti alapon haladva, amelyet a történelmi tradíciók és intézmények mutatnak, modern alapon akar oly mértékben és ütemben berendezkedni, ahogy azt a nemzet érdeke kívánja, és ahogy azt a tapasztalatok lehetővé teszik.” (*Részletek Bethlen Istvánnak az 1926-os országgyűlési választások előtt mondott beszédeiből*)

Állami beruházások néhány területen 1924 és 1931 között*	
A beruházás célja	A beruházás összege (millió pengő)
A csepeli szabadkikötő építése	26,5
Út- és hídépítés	72,8
A hitelélet támogatása	73,2
Árvízmentesítés és egyéb vízi beruházások	78,1
Posta-, távírda- és távbeszélő-szolgálat fejlesztése	101,0
Vasútfejlesztés	127,0

* Az állami beruházások teljes összege ebben az időszakban nagyjából 1 milliárd pengő volt.

9. Magyarország a világháborúk korában (1914-1945) - középszint (2017. máj. – 2022. okt.)

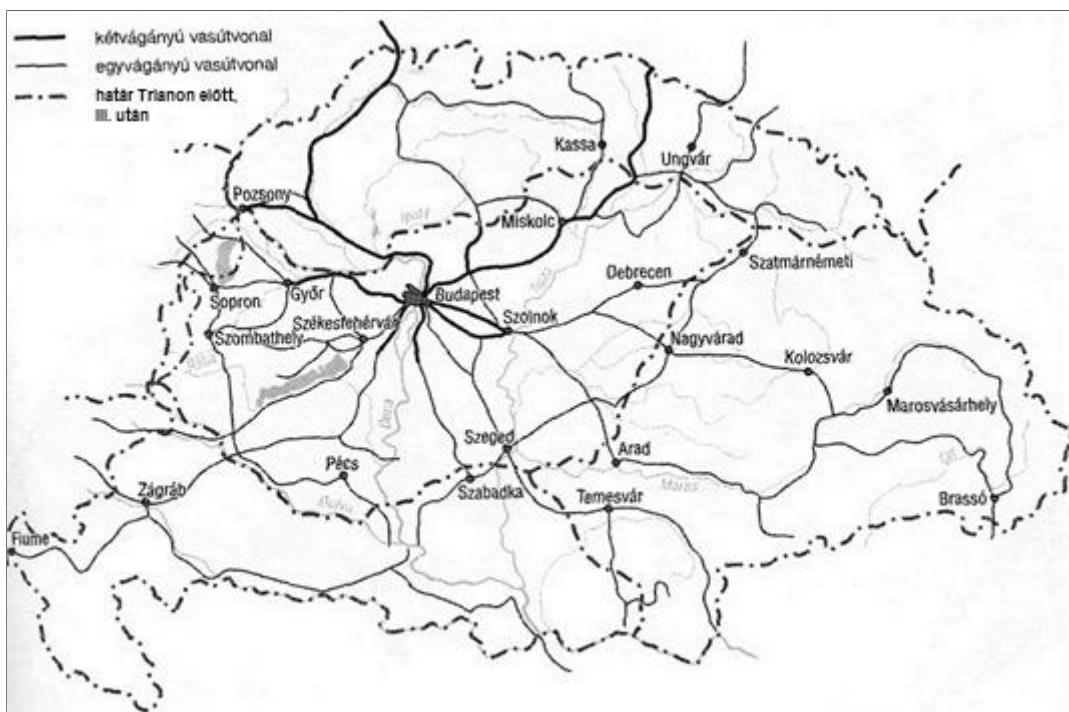
4. A feladat az ellenforradalmi rendszer konszolidációjára vonatkozik Magyarországon.

(hosszú) (2018. okt.)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a trianoni béke gazdasági hatásait és agazdasági konszolidációhoz vezető lépéseket!

„Magyarország minden vagona és jövedelme rangsorbeli elsőbbséggel szavatol [biztosítékot jelent] a [győztesek követeléseinek] megfizetéséért.

Az 1921. évi május hó 1. napjáig a Magyar Kormány a [...] képviselt Szövetséges és Társult Hatalmak előzetes engedélye nélkül maga aranyat ki nem vihet, s aranyra nézve nem rendelkezhetik és egyúttal aranykiviteli és rendelkezési tilalmat köteles megállapítani.”
(Részlet a trianoni békeszerződésből)

Magyarország főbb vasútvonalai és a trianoni határok, 1920

Korona, 1923

Az 1927-ben forgalomba hozott pengő

9. Magyarország a világháborúk korában (1914-1945) - középszint (2017. máj. – 2022. okt.)

5. A feladat a trianoni béke következményeivel kapcsolatos. (hosszú) (2019. máj.)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével, milyen közvetlen következményekkel járt a trianoni béke Magyarország területére, népességére és gazdaságára nézve az 1920-as évek elején! Válaszában térjen ki arra, hogyan viszonyult a politikai vezetés ésa közvélemény a békéhez! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„A régi Magyarország nincs többé számunkra; de Erdély [...] van. [...] Építenünk kell! Fogunk háttérbe helyíteni új, erős várakat a régi Istennek. Aki oltalmazott, mindezidáig és akit mi is megvédelmezünk – magunknak. Elindulunk új utunkon, de magunkkal visszük a nagy temetés emlékét és egy szilánkot egy keresztre feszített ország kereszttjéből.” (*Kós Károly erdélyi magyar értelmiségi röpirata, 1921*)

A trianoni Magyarországon maradt a háború előtti Magyarország	
gyáriparának	kb. 56%-a
vasérctermelésének	kb. 11%-a
gépgyártásának	kb. 82 %-a
faiparának	kb. 22%-a

9. Magyarország a világháborúk korában (1914-1945) - középszint (2017. máj. – 2022. okt.)

6. A feladat a Horthy-korszakhoz kapcsolódik. (hosszú) (2020. okt)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a Bethlen István miniszterelnöksége alattzajló gazdasági és belpolitikai konszolidáció legalapvetőbb elemeit!

„Az értekezlet beható megbeszélés után megállapodott abban, hogy:

1. A gyülekezési jog visszaállítatik, gyűlések azonban csak zárt helyen tarthatók; utcaittüntető felvonulások nem engedélyeztetnek.
2. A szakszervezetek alapszabályaikban körülírt és politikától mentes működésüket akadálytalanul folytathatják.
9. [...] A szociáldemokrata párt [...] politikai sztrájkoktól tartózkodik.” (*A Bethlen-kormány és a szociáldemokrata vezetők tárgyalásának jegyzőkönyve, 1921*)

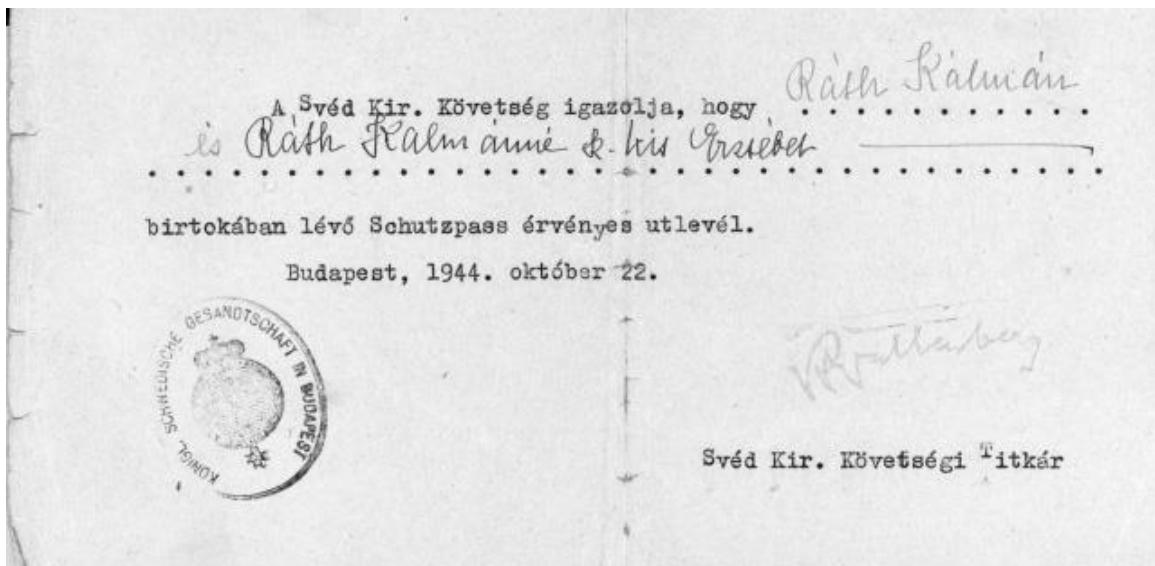
„Ez a párt az a szikla, amelyre a jövő Magyarországot felépíteni lehet [Percekig tartó taps.], én ezzel a párttal személyesen és barátaimmal együtt egyesülni kívánok. [Eljenzés. A párt tagjai újra felállnak és lelkesen ünneplik a miniszterelnököt.] Kérem, hogy ti is ezt tegyétek. [Szűnni nem akaró lelkes éljenzés és taps.]” (*Bethlen István beszéde a Kisgazdapárt vacsoráján, 1922*)

Egyes iparágak termelésének alakulása Magyarországon (az 1913-as év százalékában)		
	1913 (%)	1929 (%)
Vas- és fémpipar	100	82
Gépipar	100	83
Élelmiszeripar	100	95
Vegyipar	100	108
Textilipar	100	315

9. Magyarország a világháborúk korában (1914-1945) - középszint (2017. máj. - 2022. okt.)

7. A feladat a magyarországi holokauszttal kapcsolatos. (hosszú) (2021. máj. id.)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a magyarországi holokauszt főbb jellemzőit és eseményeit 1944–45-ben!

Igazolás Wallenberg aláírásával (Schutzpass: menlevél)

„Én mint tanítónő eddig is nagy hiányát éreztem e hangszernek dalok és más egyebek betanításánál, de fizetésemből nem állt módomban venni. Ezért kérem, hogy az általuk lefoglalt volt zsidó zongorából részemre juttatni szíveskedjenek. Ha lehetne – úgy a Bocskai u. 11. szám alatt levő F. E. zongoráját kérném. Szíves jóindulatukban bízva.” (Kérelem, 1944. december 7.)

A budapestiek aránya a magyar zsidóságon belül	
1941 (akkori országterületen; népszámlálás)	kb. 30%
1945 tavaszán (1941-es országterületen; becslés)	kb. 67%

9. Magyarország a világháborúk korában (1914-1945) - középszint (2017. máj. – 2022. okt.)

8. A feladat Magyarország második világháborús történelméhez kapcsolódik. (hosszú) (2021. okt.)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a német megszállás körülmenyeit, következményeit és a nyilas hatalomátvételt! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„Magyarország [...] értékes tényező, és a birodalom nem mondhat le arról, hogy a legmesszebbmenően be ne vonja a léteért folytatott küzdelmébe. [...] Magyarország atovábbi hadviselés szempontjából főleg mint mezőgazdasági ország fokozott jelentőséggel bír. A birodalom erről a területről ellátására az eddigi mennyiségek kétszeresét vagy még annál is többet kihozhat, ha az ehhez szükséges előfeltételeket megteremti. [...] Sajnálatos volna, ha az angoloknak azt az alapelvét, hogy helyettük mások dolgozzanak, harcoljanak és vérezzzenek, nem alkalmaznánk legnagyobb mértékben éppen Magyarországgal szemben. minden magyar paraszt, munkás vagy katona, akinek bevetése bennünket tehermentesít, erősíti a birodalomban a Führer tartalékeit.” (*Veesenmayer teljhatalmú magyarországi megbízott jelentése, 1943. december*)

„Az egész nemzeti élet átalakulása a maga módján egy olyan sajátos forradalmi változás, amely a magyar történelemben ilyen méretekben még soha azelőtt nem történt. [Korábban] [...] megingathatatlanak és érinthetetlennek számító intézmények semmisültek meg, és ezeket a nemzetiszocialista szellemmel átitatottak váltották fel, eltolódtak a súlypontok; egykor teljhatalommal bíró személyiségek nyomtalanul tüntek el a közéletből.” (*Ernst Häckel, egy Magyarországon élő német tanár véleménye a magyarországi változásokról, 1944. március*)

„Szabadságharcot vívunk. Követelménye, hogy mindenre való tekintet nélkül mindenki azonnal, vita és csürgedés nélkül, elszántan és törhetetlenül álljon harcba. Áruló, nemzetvesztő, néprontó, aki meggyötörte Nemzetünk legteljesebb erőkifejtését, megbontja akarati egységét. E [...] cselszövőket, megalkuvásra kész szolgalelkeket, a jótanság és tárgyilagosság mezében tetszelgő [...] gyávákat kérlelhetetlen kímélet- lenséggel el kell távolítani tiszta cselekvésünk útjából. Harcunk alapelve: vagy meg- semmisítünk, vagy megsemmisülünk! [...] Hadseregünk megköveteli az otthontól, hogy sorakozzék fel mögötte rendbe és sorba, hogy a paraszt, a munkás, az értelmiségi, a nő és az ifjú összefogott munkával teremtse elő a döntő harc erkölcsi, szellemi és anyagi eszközeit.” (*Szálasi Ferenc hadparancsa, 1944. október*)

9. Magyarország a világháborúk korában (1914-1945) - középszint (2017. máj. - 2022. okt.)

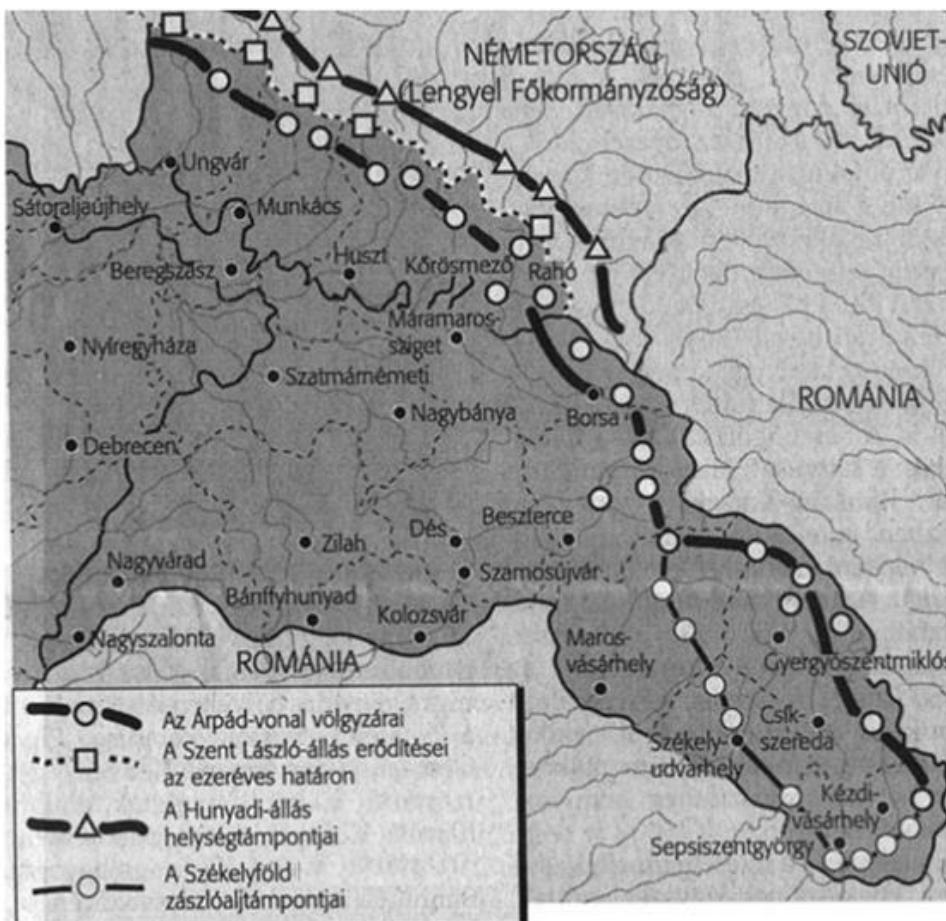
9. A feladat Magyarország második világháború alatti történetével kapcsolatos. (hosszú)(2022. okt.)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével Magyarország Szovjetunió elleni hadba lépésének körülményeit és a Szovjetunió elleni harcokban való részvételét a német megszállásig! Válaszában térjen ki a háborúba lépés melletti korabeli érvekre is! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„Nincsen szükség arra, hogy a tengelyhatalmak melletti politikánk újabb demonstrálása végett vegyünk részt az esetleges német-orosz háborúban. [...] A német kormány állítólagos háborús elhatározásaira [a Szovjetunió esetleges meg- támadására] vonatkozó híreszteléseknek, legalább is egyelőre nincsen semmi alapjuk.” (Bárdossy László miniszterelnök, 1941. június 14.)

Munkaszolgálatosok a fronton, 1943

Magyarország keleti határvidéke, 1944

9. Magyarország a világháborúk korában (1914-1945) - középszint (2017. máj. – 2022. okt.)